

Zestaw 2: INTERPRETACJA PARAMETRÓW STATYSTYKI OPISOWEJ

Zagadnienia: Miary położenia i zmienności, wykresy pudełkowe, podział na kategorie, reguła 3-sigm.

Zad.0 Wśród studentów jednej z krakowskich uczelni wykonano badania czasu dojazdu na uczelnię. Badania przeprowadzono wśród studentów dojeżdżających z Nowej Huty. O czasy dojazdu zapytano 100 osób, spośród których:

- 26 dojeżdża autobusem;
- 49 tramwajem;
- 20 na rowerze;
- 4 samochodem;
- 1 osoba dochodzi pieszo.

Wypisz, jakie cechy ilościowe, jakościowe, porządkowe można było uzyskać w wyniku przeprowadzenia takiego eksperymentu.

Zad.1 Wśród 20 osób dojeżdżających na uczelnię na rowerze, 6 jest kobietami. Czasy dojazdów na rowerze dla tych kobiet wynoszą: 34, 36, 34, 36, 35, 37 minut. Wylicz średnią, wariancję, odchylenie, rozstęp dla tej próby i uzupełnij odpowiednio tabelę. Podobne parametry wyliczono dla grupy mężczyzn dojeżdżających na rowerach. Jakie wnioski można wysunąć porównując średnie czasy dojazdu dla kobiet i mężczyzn?

Rowerzyści	n	$\bar{x}$	s^2	s	R
Mężczyźni	14	30,2	2,95	1,7	6
Kobiety					

Zad.2 W tabeli przedstawiono czas dojazdu (w minutach) osób, które korzystają z tramwaju:

Czas w minutach	$\langle 20; 22 \rangle$	$\langle 22; 24 \rangle$	$\langle 24; 26 \rangle$	$\langle 26; 28 \rangle$	$\langle 28; 30 \rangle$	$\langle 30; 32 \rangle$	$\langle 32; 34 \rangle$
Liczba osób	2	8	12	12	7	5	3

Wylicz średnią, medianę, kwartyle, wariancję, odchylenie standardowe oraz rozstęp dla tej próby i uzupełnij poniższą tabelę.

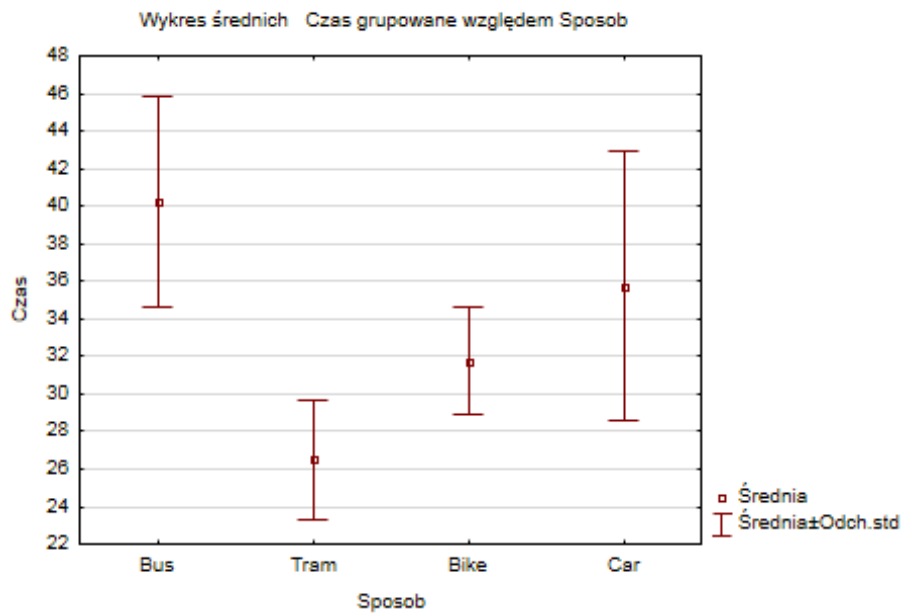
Podobne parametry wyliczono dla czasu dojazdu autobusem, samochodem i rowerem:

Sposób dojazdu	n	$\bar{x}$	Me	Q_1	Q_3	s^2	s	R
Autobus	26	40,2	38,5	36	43	31,94	5,7	22
Tramwaj								
Samochód	4	35,8	33,5	31	40,5	50,92	7,1	16
Rower	20	31,8	31	30,5	34	8,20	2,9	11
Wszystkie łącznie	100	32,4	30,5	26	36	118,88	10,9	95

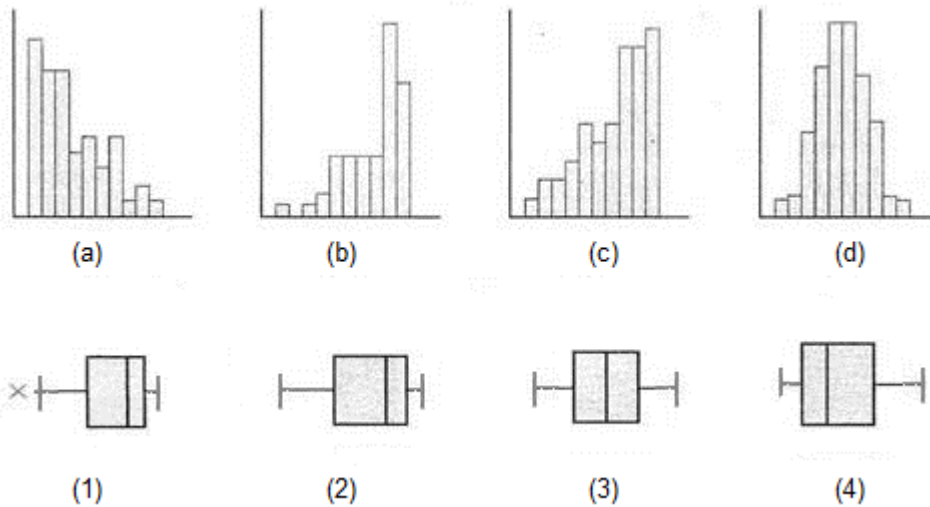
Zad.3 Na podstawie parametrów z powyższej tabeli, a także wykresu $\bar{x} \pm s$ odpowiedz na pytania:

- a) Co można powiedzieć o czasie dojazdu na uczelnię różnymi środkami transportu porównując wartości średnie czasu dojazdu?
- b) A co porównując odchylenia standardowe i rozstęp?
- c) Wybierając który ze środków transportu jesteśmy w stanie najdokładniej określić godzinę przyjazdu na uczelnię?

- d) Jakie czynniki mogą mieć wpływ na takie wartości średnich i odchyłeń dla tych środków transportu?
 e) Jakie są zalety podziału danych na kategorie?

Zad.4 Dopasuj wykresy pudełkowe (powstałe na podstawie wartości kwartyli) do histogramów:

Zad.5 Wykres przedstawia histogram czasów dojazdu dla wszystkich osób, bez podziału na środki transportu. Wykorzystując dane z tabeli z zadania 2:

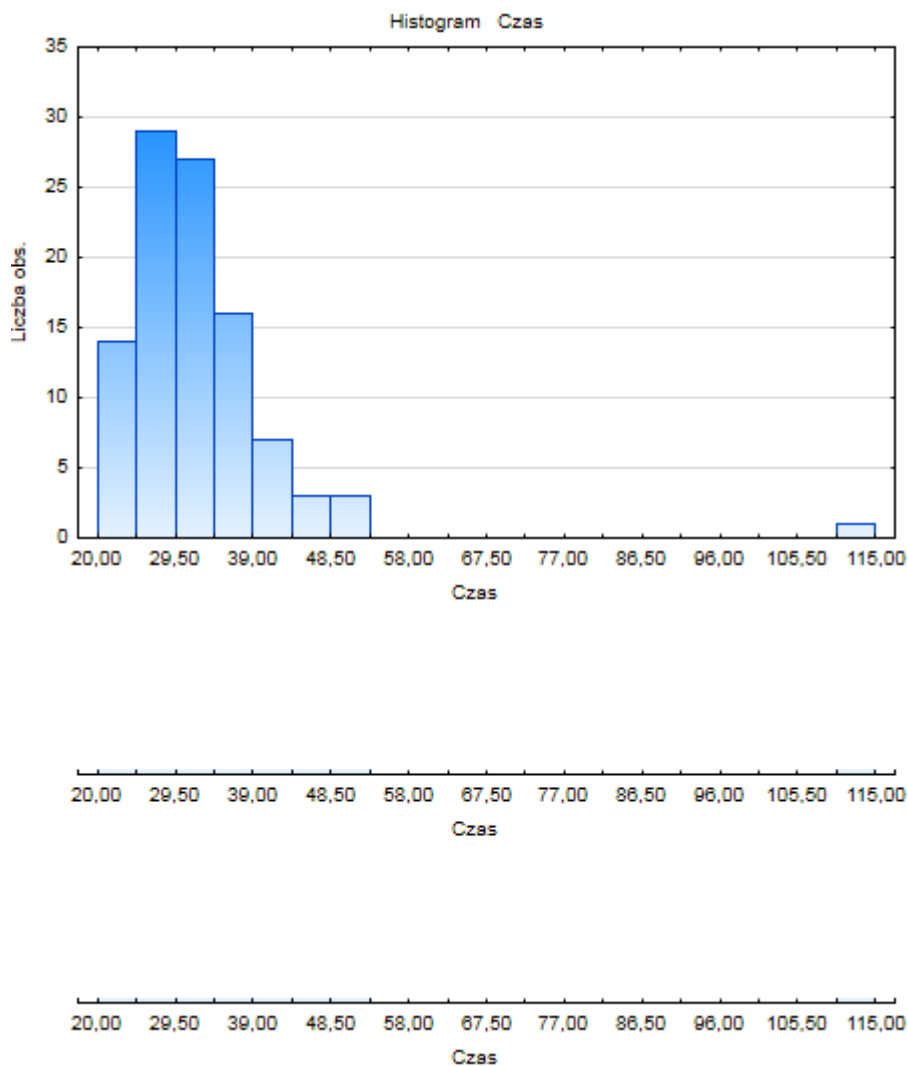
- a) zaznacz na nim wartość średnią, oraz wartości $\bar{x} \pm s$, $\bar{x} \pm 3s$.
- b) zaznacz na nim medianę, kwartyle oraz wartości $Q_3 + 1,5IQR$ oraz $Q_1 - 1,5IQR$;

Następnie pod histogramem narysuj dwa poziome wykresy pudełkowe:

- a) wykres, którego środek będzie równy wartości średniej, wielkość pudełka będzie ograniczona przez punkty $\bar{x} \pm s$, natomiast długość wąsów przez punkty $\bar{x} \pm 3s$. Obszar, który w ten sposób powstanie będzie ilustracją do często stosowanej w statystyce **reguły 3 sigma**, która definiuje **typowy obszar zmienności cechy**. Reguła mówi o tym, że gdy mamy do czynienia z rozkładem normalnym, to:
  - 68% wartości cechy leży w przedziale $\bar{x} \pm s$
  - 95,5% wartości cechy leży w przedziale $\bar{x} \pm 2s$
  - 99,7% wartości cechy leży w przedziale $\bar{x} \pm 3s$

Obserwacje, które wykraczają poza ten obszar mogą być rzeczywistymi obserwacjami odstającymi (nietypowymi) albo, gdy znacznie wykraczają, pomyłkami. Obserwacje odstające czasami się zdarzają, np. wzrost powyżej 2 metrów. Jednak gdy wzrost wynosi 2 **cm**, to raczej mamy do czynienia z pomyłką w trakcie zbierania danych.

- b) Wykres pudełkowy na podstawie mediany i kwartyli;

Zad.6 Analizując czasy dojazdu na uczelnię studentów z Nowej Huty, pieszego można potraktować jako obserwację nietypową. Po odrzuceniu z analizy osoby, która dochodzi na uczelnie pieszo, uzyskano następujące wartości parametrów:

Sposób dojazdu	n	$\bar{x}$	Me	Q_1	Q_3	s^2	s	R
Wszystkie łącznie	100	32,4	30,5	26	36	118,88	10,9	95
Bez pieszego	99	31,5	30	26	36	49,72	7,1	33

Jak zmieniły się te parametry po odrzuceniu pieszego z analizy?

Poniżej przedstawiono wskaźniki statystyki opisowej. Wskaźniki to miary liczbowe opisujące podstawowe własności rozkładu cechy. Przyjęto oznaczenia: n – liczebność próby; x_i – kolejne wartości cechy z szeregu szczegółowego.

Miary położenia:

Średnia arytmetyczna: $\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$

Mediana: $Me = \begin{cases} x_{(n+1)/2}, & \text{gdy } n - \text{nieparzyste} \\ \frac{1}{2}(x_{n/2} + x_{1+n/2}), & \text{gdy } n - \text{parzyste} \end{cases}$

Pierwszy kwartył: $Q_1 = x_{0,25(n-1)+1}$

Trzeci kwartył: $Q_3 = x_{0,75(n-1)+1}$

Miary zmienności:

Wariancja: $s^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2$

Odchylenie standardowe: $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}$

Odchylenie przeciętne: $d = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n |x_i - \bar{x}|$

Rozstęp: $R = x_{max} - x_{min}$

Rozstęp międzykwartyłowy: $IQR = Q_3 - Q_1$

Współczynnik zmienności: $V_s = s/\bar{x}$